

Αγαπητά μου παιδιά,

Χριστός Ανέστη και Χρόνια Πολλά σ' Εσάς και τις οικογένειές σας.

Σήμερα δε θα σας βάλω κάποια άσκηση αλλά θα προτιμήσω να σας πω λίγα λόγια για το κείμενο που σας είχα πει να διαβάσετε στη σελ. 34, το οποίο έχει άμεση σχέση με το ταξίδι που επρόκειτο να κάνετε στο «*Ναό της Δημοκρατίας*», το κτίριο της **Βουλής των Ελλήνων**, για να σας προσφέρω μια στάλα παρηγοριάς, όσο

μπορώ.

Δεν πειράζει! Γεροί να είστε και θα πάτε κάποια στιγμή. Δε σας κρύβω ότι κι εγώ δεν έχει βολέψει μέχρι στιγμής να πάω, αν και θα το ήθελα πάρα πολύ. Σας ενημερώνω ότι στη Βουλή γίνονται και ξεναγήσεις για μεμονωμένους επισκέπτες κατόπιν συνεννοήσεως κάθε Κυριακή όλο το χρόνο εκτός Αυγούστου και επίσημων αργιών.

Το κείμενο, όπως καταλαβαίνετε και από τον τίτλο του «**Μόναχο και Αθήνα**» αναφέρεται στη σχέση που συνδέει τις δύο αυτές πόλεις.

Το *Μόναχο* ήταν ανέκαθεν η πρωτεύουσα της *Βαυαρίας*. Η Βαυαρία είναι το μεγαλύτερο κρατίδιο της Γερμανίας και βρίσκεται στη ΝΑ (νοτιοανατολική) πλευρά της χώρας. Τόσο η Βαυαρία όσο και η πρωτεύουσά της, το Μόναχο, σας είναι σίγουρα γνωστές, ακόμα κι αν είστε άσχετοι με το ποδόσφαιρο, όπως εγώ, από την πολύ γνωστή ποδοσφαιρική ομάδα "Bayern-Muenchen".

Ο **Λουδοβίκος ο 1^{ος}** ήταν βασιλιάς της Βαυαρίας από το 1825 έως το 1848. Ήταν αρχαιολάτρης όπως και πολλοί Ευρωπαίοι της εποχής του και θαύμαζε την αρχαιοελληνική αρχιτεκτονική. Ας μην ξεχνάμε βέβαια ότι οι Γερμανοί είναι ένας λαός διαχρονικά αρχαιολάτρης.

Για το λόγο αυτό το επιτελείο των αρχιτεκτόνων του έχτισαν το 19^ο αιώνα μια «**Αθήνα πλάι στον ποταμό Ίζαρ**». Ο «*Ίζαρ*» είναι ο ποταμός που διασχίζει το Μόναχο. Σας είχα πει επίσης ότι μέσα στον ποταμό «*Ίζαρ*» βρίσκεται ένα νησάκι πάνω στο οποίο είναι χτισμένο το «**Γερμανικό Μουσείο**» (**Deutsches Museum**), το μεγαλύτερο μουσείο επιστήμης και τεχνολογίας στον κόσμο, με 30.000 εκθέματα από 50 τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας, σε μια έκταση 70.000 τ.μ., με 1,5 εκατομμύριο επισκέπτες ετησίως.

Αν και το θέμα μας είναι η Αθήνα, μια και το έφερε η κουβέντα για το «Γερμανικό Μουσείο», αξίζει να πούμε δυο λόγια μια και πρόκειται για το μεγαλύτερο μουσείο παγκοσμίως στο είδος του και ταυτόχρονα αποτελεί και σπουδαίο ερευνητικό κέντρο.

Ιδρύθηκε το 1903 και η πλήρης ονομασία του είναι “*Deutsches Museum von Meisterwerken der Naturwissenschaft und Technik*”, δηλαδή «Γερμανικό Μουσείο Αριστουργημάτων Επιστήμης και Τεχνολογίας».

Λόγω των πολλών εκθεμάτων του το μουσείο διαθέτει και 3 παραρτήματα ενώ ετοιμάζεται να εγκαινιάσει και το 4^ο το Δεκέμβριο του 2020.

- ❖ Το 1^ο βρίσκεται στο Μόναχο και εστιάζει στην τεχνολογία των μέσων μεταφοράς (*Verkehrszentrum*)

- ❖ Το 2^ο βρίσκεται περίπου 18 χλμ. έξω από το Μόναχο στις εγκαταστάσεις μιας από τις πρώτες στρατιωτικές αεροπορικές βάσεις στη Γερμανία που ιδρύθηκαν πριν τον 1^ο παγκόσμιο πόλεμο, με πολύ ενδιαφέροντα αεροπλάνα κυρίως πολεμικά (*Flugwerft - Schleißheim*).

- ❖ Το 3^ο βρίσκεται στη Βόννη, μια πόλη που βρίσκεται περίπου 550 χλμ. μακριά απ' το Μόναχο. Αξίζει να πούμε ότι η Βόννη υπήρξε η

πρωτεύουσα της πρώην Δυτικής Γερμανίας πριν την ένωσή της με την πρώην Ανατολική Γερμανία το 1990 σε ένα ενιαίο κράτος με τη μορφή που γνωρίζουμε σήμερα. Το παράρτημα αυτό ξεκίνησε να λειτουργεί το 1995 και επικεντρώνεται στη γερμανική τεχνολογία, επιστήμη και έρευνα μετά το 1945.

- ❖ Το 4^ο ετοιμάζεται να λειτουργήσει από το Δεκέμβριο του 2020 στη Νυρεμβέργη, μια πόλη που βρίσκεται περίπου 150 χλμ. μακριά απ' το Μόναχο. Το παράρτημα αυτό θα ασχοληθεί με τις σύγχρονες και μελλοντικές εφαρμογές της επιστήμης και τεχνολογίας (π.χ. ρομποτική).

Ας ξαναγυρίσουμε τώρα στο θέμα μας. Οι αρχιτέκτονες του *Λουδοβίκου του 1^{ου}*, που ήταν όπως είπαμε βασιλιάς της Βαυαρίας, με επικεφαλής τον **“Leo von Klenze” (Λέο φον Κλέντσε)** που ήταν ο βασιλικός σύμβουλος του Λουδοβίκου για θέματα αρχιτεκτονικής, έχτισαν το 19^ο αιώνα μια «Αθήνα πλάι στον ποταμό Ίζαρ». Αυτό σημαίνει ότι έχτισαν πολλά σημαντικά κτίρια της πόλης σε νεοκλασικό ρυθμό, δηλαδή με τέτοιο τρόπο ώστε να μοιάζουν με οικοδομήματα της αρχαίας Αθήνας. Για να μη μακρηγορώ θα αναφερθώ μόνο σε ένα από αυτά που μας αφορά άμεσα ως Έλληνες, τα **«Προπύλαια»** του Μονάχου (είναι η φωτογραφία που βρίσκεται στη σελίδα 34 του βιβλίου σας, σας επισυνάπτω όμως κι εγώ μια φωτογραφία).

Σε μίμηση των προπυλαίων της Ακρόπολης, τα προπύλαια του Μονάχου χτίστηκαν με ίδια μέσα του *Λουδοβίκου του 1^{ου}* από το Λέο φον Κλέντσε ως σύμβολο της Ελληνοβαυαρικής φιλίας και ως μνημείο του απελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων από το 1821 έως το 1829. Για το λόγο αυτό στους τοίχους της κεντρικής πύλης βρίσκονται γραμμένα ονόματα ηρώων της επανάστασης και φιλελλήνων, για τους οποίους γίνονται και επιμνημόσυνες δεήσεις από την τοπική εκκλησία. Επίσης υπάρχουν τοιχογραφίες από την Ελληνική Επανάσταση του '21.

Αυτό είναι ιδιαίτερα συγκινητικό για εμάς τους Έλληνες!

Είναι βέβαια αυτονόητο ότι τέτοια οικοδομήματα δεν υπάρχουν μόνο στο Μόναχο. Σε πολλές άλλες γερμανικές αλλά και ευρωπαϊκές πόλεις υπάρχουν αμέτρητα κτίρια που είτε έχουν πάνω τους έντονα στοιχεία αρχαιοελληνικής αρχιτεκτονικής (π.χ. Πύλη του Βρανδεμβούργου και Κοινοβούλιο, Βερολίνο) είτε είναι πανομοιότυπα με αρχαίους ελληνικούς ναούς (π.χ. Αυστριακό Κοινοβούλιο, Βιέννη - Βρετανικό Μουσείο, Λονδίνο).

Ο Λουδοβίκος ο 1^{ος} είχε πολλά παιδιά, μεταξύ αυτών και τον πρίγκιπα Όθωνα. Ο **Όθων**, όπως γνωρίζετε, έγινε βασιλιάς της Ελλάδος το 1832 και το 1834 έκανε ξανά πρωτεύουσα της Ελλάδος την Αθήνα. Ποια πόλη ήταν προηγουμένως η πρωτεύουσα της Ελλάδος; Μα φυσικά το Ναύπλιο.

Ο Όθων, αρχαιολάτρης όπως και ο πατέρας του, έφερε αρχιτέκτονες από τη Γερμανία οι οποίοι είχαν ήδη σημαντική εμπειρία στην κατασκευή νεοκλασικών κτιρίων. Θέλοντας να δώσει έναν αέρα αρχαιοελληνικό στη νεοσύστατη νεοελληνική πρωτεύουσα έκανε το ίδιο με αυτό που έκανε ο πατέρας του στο Μόναχο. Κατασκεύασε μέσω των αρχιτεκτόνων του πολλά σημαντικά κτίρια τα οποία αποπνέουν το μεγαλείο της αρχαιοελληνικής αρχιτεκτονικής μέχρι σήμερα. Πολλά από αυτά μπορούμε να θαυμάσουμε περπατώντας στους δρόμους της Αθήνας. Επειδή όμως αυτό δεν επιτρέπεται αυτή τη στιγμή, ένα πολύ καλό υποκατάστατο είναι οι εικόνες του google.

Τα κτίρια αυτά είναι πάρα πολλά. Ένα από αυτά που μας ενδιαφέρει αυτή τη στιγμή είναι το κτίριο της **Βουλής** που κατασκευάστηκε από το Βαυαρό αρχιτέκτονα "**Friedrich von Gaertner**" (**Φρίντριχ φον Γκέρτνερ**). Ο Φρίντριχ φον Γκέρτνερ ήταν διευθυντής της Ακαδημίας Καλών Τεχνών του Μονάχου και επίσημος αρχιτέκτονας της βαυαρικής αυλής. Μαζί με το **Λέο φον Κλέντσε** ήταν οι πιο σημαντικοί αρχιτέκτονες του **Λουδοβίκου του 1^{ου}**.

Για ποιο λόγο κατασκευάστηκε αρχικά το κτίριο της σημερινής Βουλής; Μα φυσικά ήταν η βασιλική κατοικία, το παλάτι του Βασιλιά Όθωνα.

Για την κατασκευή του παλατιού έπεσαν στο τραπέζι πολλές προτάσεις από πολλούς αρχιτέκτονες του Λουδοβίκου σε διάφορες τοποθεσίες της Αθήνας. Τελικά επικράτησε αυτή του *Φρίντριχ φον Γκέρτνερ*. Το σημαντικότερο κριτήριο ήταν η υγιεινή. Λέγεται μάλιστα ότι έσφαξαν ένα ζώο και άφησαν ένα κομμάτι του σε κάθε

υποψήφιο σημείο. Στο συγκεκριμένο σημείο το κρέας άργησε πιο πολύ να χαλάσει από τα υπόλοιπα. Τότε κατάλαβαν ότι ήταν ένας τόπος υγιεινός και με καλό κλίμα.

Το ταξίδι του στην Αθήνα δεν κράτησε πολύ αλλά ήταν τόσο ταλαντούχος που σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα εκπόνησε τα σχέδια του ανακτόρου (Δεκέμβριος 1835 – Μάρτιος 1836). Μετά επέστρεψε στο Μόναχο και άφησε ως επιβλέποντες δύο Βαυαρούς ανθυπολοχαγούς. Μάλιστα, σώζονται συνολικά **247 σχέδιά** του που αφορούν στο συγκεκριμένο οικοδόμημα, τα οποία φυλάσσονται στο **Αρχιτεκτονικό Μουσείο του Πολυτεχνείου του Μονάχου**. Ένας πολύ μικρός αριθμός αυτών φυλάσσονται στο **Μουσείο της Βουλής**.

Το χτίσιμο ξεκίνησε το 1836. Εργάστηκαν πάνω από 500 άτομα, τεχνίτες και εργάτες από Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία. Μάλιστα πολλοί τεχνίτες προσφέρθηκαν να βοηθήσουν αφιλοκεδώς (π.χ. από τα νησιά των Κυκλάδων). Με την ευκαιρία αυτή ξαναλειτούργησαν και τα λατομεία της Πεντέλης, αφού τα μάρμαρα που χρησιμοποιήθηκαν προερχόντουσαν στην πλειονότητα τους από εκεί.

Το κτίριο είχε πρόσβαση από όλες τις πλευρές του με τέσσερις εξωτερικές πτέρυγες που η κάθε μια διέθετε τρεις ορόφους (ισόγειο και 1^{ος} όροφος). Είχε επίσης και μία διάδροφη μεσαία πτέρυγα που ένωνε την ανατολική με τη δυτική πτέρυγα και δύο αίθρια (αυλές).

Όταν τελείωσε το χτίσιμο ο *Φρίντριχ φον Γκέρτνερ* ήρθε ξανά από το Μόναχο μαζί με κάποιους γνωστούς Βαυαρούς ζωγράφους ιστορικών παραστάσεων για να αναλάβει την εσωτερική διακόσμηση του παλατιού, αφού εκτός από αρχιτέκτονας ήταν και πολύ καλός ζωγράφος και καλλιτέχνης. Κόσμησε τους τοίχους με άφθονες τοιχογραφίες εμπνευσμένες από την *Αρχαία Ελληνική Μυθολογία* και τον *απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων του 1821*. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο *Γκέρτνερ* είχε εκπονήσει πολλά σχέδια για τις εξωτερικές όψεις του κτιρίου με πλούσια διακόσμηση, ιδιαίτερα στη δυτική όψη που ήταν και η πιο επίσημη (μιλάμε για την κεντρική είσοδο της σημερινής Βουλής). Ο *Λουδοβίκος* όμως, που ήταν και χρηματοδότης του έργου, δεν τα ενέκρινε. Λέγεται μάλιστα ότι ο *Λουδοβίκος* διέγραψε όλα τα εξωτερικά στοιχεία με κόκκινο μολύβι και τότε ο *Γκέρτνερ* αγανακτισμένος του είπε: **«Και τότε μεγαλειότατε τι μένει; Το μόνο που απομένει είναι ένας στρατώνας.»** Ωστόσο, παρά τη λιτότητα που του επιβλήθηκε, κατάφερε με κάποια λίγα σχετικά στοιχεία, πλην όμως σωστά επιλεγμένα, που χρησιμοποίησε, να δώσει στο ογκώδες κτίριο μια επιβλητική και γαλήνια εμφάνιση. Αξίζει να αναφέρουμε ότι οι στεγασμένοι χώροι του πρώην ανακτόρου έχουν έκταση **17.000 τετραγωνικά μέτρα** και φημολογείται ότι είναι μεγαλύτερο και από τα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ.

Ο Όθων και η σύζυγός του Αμαλία εγκαταστάθηκαν στο ανάκτορο το 1843.

Ακριβώς δίπλα στο κτίριο των Ανακτόρων διαμορφώθηκε με ευθύνη της Βασίλισσας Αμαλίας, ο «**Βασιλικός Κήπος**», που σήμερα ονομάζεται «**Εθνικός Κήπος**» σύμφωνα με τα πρότυπα του «**Αγγλικού Κήπου**» του Μονάχου. Ο «**Αγγλικός Κήπος**» στο Μόναχο είναι ένα από τα μεγαλύτερα δημόσια αστικά πάρκα του κόσμου. Είναι πιο μεγάλος και από το γνωστό “*Central Park*” στη Νέα Υόρκη, με έκταση 3.700 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Ο «**Βασιλικός Κήπος**» διαμορφώθηκε χωροταξικά από το **Φρίντριχ φον Γκέρτνερ**, ο οποίος ήταν εκτός των άλλων και πολεοδόμος. Τη φύτευση ανέλαβε ο Γάλλος κηποτέχνης **Φρανσουά Λουί Μπαρώ**, ο οποίος είχε σχεδιάσει και τους κήπους του *Ντολμά Μπαζέ* στην *Κωνσταντινούπολη* και αργότερα ο Γερμανός γεωπόνος **Φρίντριχ Σμιντ**. Λέγεται ότι η **Αμαλία** περνούσε τουλάχιστον τρεις ώρες ημερησίως απασχολούμενη με τον κήπο της μια και η κηπουρική ήταν το μεράκι της. Λέγεται μάλιστα ότι ο ελληνικός λαός το ήξερε αυτό και αν κάποιος ήθελε να την «καλοπιάσει» της έστελνε μια γλάστρα με κάποιο λουλούδι ή φυτό! Φύτεψε φυτά και δέντρα απ’ όλο τον κόσμο. Όνειρό της ήταν να κάνει έναν βοτανικό κήπο δημόσιου χαρακτήρα σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, για να μείνει ως «**κτήμα ες αεί**» στη μεσογειακή πόλη της Αθήνας που τόσο είχε και έχει ανάγκη από μια τέτοια όαση.

Το ζευγάρι έμεινε στο παλάτι μέχρι την *εκθρόνιση του Όθωνα το 1862* και μετά επέστρεψε στο Μόναχο. Αξίζει να σημειωθεί ότι Όθωνας είχε πάρει δάνειο από τον πατέρα του για το χτίσιμο του ανακτόρου αλλά μετά την εκθρόνιση του ουδέποτε ζήτησε αποζημίωση από τους Έλληνες. Το θέμα ανακίνησε αργότερα ο καγκελάριος *Μπίσμαρκ*. Παρά τη δυσαρέσκεια του Ελληνικού λαού σχετικά με τη διακυβέρνηση του Όθωνα ως μονάρχη (οι Έλληνες εξάλλου μετά από όσα πέρασαν δικαιολογημένα δεν ήταν εύκολο να δεχτούν την απόλυτη μοναρχία ως σύστημα διακυβέρνησης), λέγεται ότι ο Όθωνας ήταν πάρα πολύ έντιμος σε ότι αφορούσε τη διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Φημολογείται μάλιστα ότι έκανε περικοπή του ενός πέμπτου από τα χρήματα που λάμβανε για τη συντήρηση του παλατιού και τα διέθετε στον Ελληνικό λαό. Αγαπούσε μάλιστα τόσο πολύ την Ελλάδα που ακόμα κι όταν γύρισε στο Μόναχο μιλούσαν κάθε μέρα το απόγευμα δύο ώρες την ημέρα με την Αμαλία στα Ελληνικά, συνήθιζε να ντύνεται με την παραδοσιακή ελληνική φουστανέλα και ξεψύχησε έχοντας στο στόμα του την Ελλάδα!

Αμέσως μετά εγκαταστάθηκε ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ με τη σύζυγό του Όλγα.

Στο κτήριο προέκυψαν εκτεταμένες ζημιές από δυο πυρκαγιές. Η *πρώτη το 1884* που έκαψε τη βορεινή πλευρά του 2^{ου} ορόφου και μεγάλο μέρος της στέγης. Η *δεύτερη*, πιο εκτεταμένη, ξέσπασε στις *24 Δεκεμβρίου 1909*. Καταστράφηκε μεγάλο μέρος του κτιρίου ιδιαίτερα η κεντρική πτέρυγα και τμήματα της ανατολικής και δυτικής.

Η βασιλική οικογένεια έφυγε μετά την πυρκαγιά το 1910, επέστρεψε το 1912 και το κτίριο εγκαταλείφθηκε οριστικά από τη βασιλική οικογένεια το 1922.

Στη συνέχεια στέγασε διάφορες κρατικές υπηρεσίες, ιδιωτικούς φορείς και διεθνείς οργανώσεις που συντόνιζαν τα προβλήματα που προέκυψαν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Στεγάστηκαν επίσης διάφορα υπουργεία. Λειτουργήσαν ακόμη ιατρείο βρεφών, οικοτροφείο φοιτητών, νοσοκομείο και ορφανοτροφείο για τους μικρασιάτες πρόσφυγες.

Το 1929 αποφασίστηκε από την κυβέρνηση Βενιζέλου η μετεγκατάσταση εκεί της Βουλής και της Γερουσίας που προηγουμένως στεγαζόντουσαν στην οδό Σταδίου (σήμερα το κτίριο αυτό στεγάζει το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο). Για να γίνει όμως αυτό έπρεπε να γίνουν οι απαραίτητες μετατροπές. Τα σχέδια ανέλαβε ο πολιτικός μηχανικός και αρχιτέκτονας **Ανδρέας Κριεζής**, με σπουδές στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και στο Πολυτεχνείου του Μονάχου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προηγούμενες παρεμβάσεις αφορούσαν μόνο σε διαίρεση μεγάλων χώρων σε μικρότερους και στην κατασκευή ενός μικρού οικοδομήματος το 1925 στην εσωτερική αυλή του κτιρίου το λεγόμενο «Παλατάκι». Το «Παλατάκι» προοριζόταν για πρατήριο των εργόχειρων και κεντημάτων των εργαστηρίων Μπενάκη που στεγαζόντουσαν στο κτίριο, στα οποία εργαζόντουσαν ορφανά κορίτσια προσφύγων. Σήμερα στεγάζει το θάλαμο συνεντεύξεων του τηλεοπτικού σταθμού της Βουλής.

Αυτή τη φορά όμως οι παρεμβάσεις ήταν ριζικές και για να εξυπηρετεί το κτίριο τις λειτουργικές ανάγκες της Βουλής και Γερουσίας και για να αποκατασταθούν πλήρως οι ζημιές της πυρκαγιάς.

Στο εξωτερικό του κτιρίου δεν έγινε καμία άλλη παρέμβαση εκτός από την κατασκευή 6 κιόνων δωρικού ρυθμού στην είσοδο της βορεινής πλευράς για να εναρμονιστεί η βορεινή είσοδος με τις υπόλοιπες του κτιρίου και να έχει μια αρχαιοπρεπή εμφάνιση. Επίσης μια άλλη παρέμβαση που δεν αφορά το ίδιο το κτίριο αλλά τη σχέση του με τον περιβάλλοντα χώρο του ήταν η κατασκευή του μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη.

Το κτίριο ξεκίνησε να λειτουργεί ως Βουλή των Ελλήνων το 1935.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να κάνουμε μια αναφορά και σε κάποιους άλλους αρχιτέκτονες της εποχής του Όθωνα που με την καλαισθησία τους μεταμόρφωσαν την Αθήνα από μια μικρή κωμόπολη των 5.000 κατοίκων σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, με τα αμέτρητα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια με αρχαιοπρεπή εμφάνιση και πολλές φορές και αναγεννησιακά στοιχεία. Τα δημόσια κτίρια ήταν οικοδομήματα που επρόκειτο να στεγάσουν δημόσιες υπηρεσίες, αρχαιολογικά μουσεία, δημοτικά θέατρα, εκκλησίες. Τα ιδιωτικά ήταν οικίες γνωστών και πλουσίων οικογενειών.

Φυσικά υπήρχαν και κάποιοι αξιόλογοι Έλληνες αρχιτέκτονες οι οποίοι όμως είχαν σπουδάσει στο εξωτερικό μια και στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος είχε μόλις ξεκινήσει η Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση. Ενδεικτικά θα σας αναφέρω δυο σπουδαίες μορφές, το **Σταμάτη Κλεάνθη** και το **Λύσανδρο Καυταντζόγλου**, τους οποίους θα συναντήσουμε λίγο παρακάτω.

Εκτός από το **Φρίντριχ φον Γκέρτνερ** που σχεδίασε και διακόσμησε το μεγαλύτερο νεοκλασικό κτίριο της Αθήνας (και της Ελλάδος), θα σας αναφέρω ενδεικτικά κάποιους άλλους σπουδαίους αρχιτέκτονες και κάποια ελάχιστα από τα αναρίθμητα κτίρια που σχεδίασαν στην Αθήνα και όχι μόνο. Αξίζει να πούμε ότι οι αρχιτέκτονες εκείνης της εποχής ήταν *πολυτάλαντοι και πολυπράγμονες*. Εκτός από αρχιτέκτονες ήταν *ζωγράφοι, γλύπτες, πολιτικοί μηχανικοί, τοπογράφοι, πολεοδόμοι και αρχαιολόγοι!*

Μια και μιλάμε για πολεοδόμους αξίζει να αναφέρουμε δυο σπουδαίους αρχιτέκτονες, τον **Έλληνα Σταμάτη Κλεάνθη** και το **Γερμανό Έντουαρντ Σάουμπερτ**. Ο Κλεάνθης καταγόταν από το Βελβεντό Κοζάνης και σπούδασε αρχιτεκτονική στη Λειψία και το Βερολίνο. Με το Σάουμπερτ ήταν συμφοιτητές και φίλοι. Οι δυο συνάδελφοι εκπόνησαν μια πολύ σωστή πολεοδομική μελέτη για το κέντρο της Αθήνας. Φημολογείται μάλιστα ότι ο Κλεάνθης εργάστηκε αφιλοκερδώς γιατί ήθελε πολύ να βοηθήσει την πατρίδα του. Υπήρξαν όμως πολύ έντονες αντιδράσεις από τους Αθηναίους γιατί η σωστή εφαρμογή του σχεδιασμού θα οδηγούσε σε περικοπή ιδιοκτησιών και ξεσπίτωμα πολλών οικογενειών. Για να κατευνάσει τα πνεύματα ο Λουδοβίκος, μετά από εντολή της αντιβασιλείας, αναγκάστηκε να στείλει στην Αθήνα το **Λέο φον Κλέντσε**.

Ο **Λέο φον Κλέντσε** όπως αναφέραμε ήταν βασιλικός σύμβουλος του Λουδοβίκου για αρχιτεκτονικά θέματα και σχεδίασε τα «Προπύλαια» στο Μόναχο. Ο Κλέντσε για να κατευνάσει τις αντιδράσεις του κόσμου και να ικανοποιήσει όσο το δυνατό περισσότερους ανθρώπους τροποποίησε τη μελέτη. Οι τροποποιήσεις του απέβησαν δυστυχώς ατυχείς για την πολεοδομική εξέλιξη της Αθήνας. Σύμφωνα με κορυφαίους πολεοδόμους των ημερών μας, το σχέδιο των Κλεάνθη-Σάουμπερτ ήταν τόσο σωστό που αν είχε εφαρμοστεί ακριβώς, το κέντρο της Αθήνας θα ήταν σήμερα τελείως διαφορετικό, με ευρύχωρους δρόμους και άλλα πλεονεκτήματα. Βέβαια στην άναρχη δόμηση της Αθήνας συνέβαλαν αργότερα και άλλοι παράγοντες μέχρι τις μέρες μας.

Ένα σπουδαίο έργο του ήταν η καθολική Εκκλησία του Αγίου Διονυσίου που αποτελεί την έδρα του Καθολικού Αρχιεπισκόπου Αθηνών.

Εκτός από το σπουδαίο του έργο ως αρχιτέκτονας, ο Λέο φον Κλέντσε που ήταν και αρχαιολόγος και φυσικά αρχαιολάτρης και φιλέλληνας για πρώτη φορά τοποθέτησε φύλακες σε αρχαιολογικούς χώρους και με δική του ενέργεια αρχίζει η καταγραφή των αρχαιοτήτων στην Ελλάδα και το αναστηλωτικό έργο στην Ακρόπολη.

Ήταν μάλιστα τόσο αρχαιολάτρης που με εντολή του επίσης αρχαιολάτρη Λουδοβίκου έχτισε σε ένα λόφο κοντά στο Ρέγκενσμπουργκ, περίπου 120 χλμ. από το Μόναχο τη Walhalla (Βαλχάλα), ένα ομοίωμα του Παρθενώνα στις ίδιες ακριβώς διαστάσεις! Πρόκειται για ένα Πάνθεον γερμανόφωνων προσωπικοτήτων από το

χώρο των γραμμάτων και των τεχνών.

Αξίζει επίσης να πούμε ότι ο φιλέλληνας Λουδοβίκος το 1828 παραχώρησε την ιστορική "Salvatorkirche" (Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Κυρίου), μια μικρή μεσαιωνική ρωμαιοκαθολική εκκλησία στο κέντρο του Μονάχου, στους Έλληνες Ορθόδοξους, για να τελούν εκεί τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Ανέθεσε στον επίσης φιλέλληνα Λέο φον Κλέντσε να μετατρέψει εσωτερικά το ρωμαιοκαθολικό αυτό ναό σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση. Ο Κλέντσε σχεδίασε και το ιερό

τέμπλο, το οποίο κοσμεί μέχρι σήμερα τον ιερό ναό.

Οι **Αδελφοί Κρίστιαν και Θεόφιλος Χάνσεν** με καταγωγή από τη Δανία είχαν αρχιτεκτονικό γραφείο στη Βιέννη. Είχαν μάλιστα σχεδιάσει και την **Αυστριακή Βουλή**, ένα πανέμορφο κτίριο που είναι σαν αρχαίος ελληνικός ναός όπως ανέφερα προηγουμένως.

Στην Αθήνα σχεδίασαν πολλά γνωστά κτίρια. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε:

- Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (Το πρώτο ερευνητικό κέντρο στην Ελλάδα και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη)
- Ζάππειο Μέγαρο
- Εθνική Βιβλιοθήκη, Ακαδημία και Πανεπιστήμιο Αθηνών

- Οφθαλμιατρείο Αθηνών

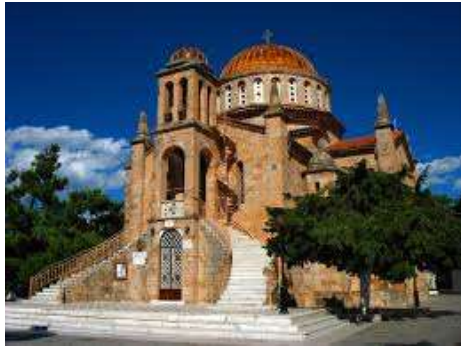
Εκτός από τα πανέμορφα κτίρια που σχεδίασαν, οι *αδελφοί Χάνσεν* συγκαταλέγονται στους πρωτεργάτες της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που εκείνα τα χρόνια ξεκίνησε σιγά-σιγά. Δίδαξαν στα πρώτα χρόνια του Ε.Μ.Π. μέχρι το 1843, το οποίο ιδρύθηκε στις 31.12.1836. *Διευθυντής* διορίστηκε από τον Όθωνα ο *Λύσανδρος Καυταντζόγλου*. Ο Καυταντζόγλου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και σε παιδική ηλικία έφυγε με τα αδέρφια του και τη χήρα Γαλλίδα μητέρα του στη Μασσαλία. Σπούδασε αρχιτεκτονική στη Ρώμη και γνώρισε σπουδαίες βραβεύσεις και διακρίσεις. Ανέγειρε το συγκρότημα του *Πολυτεχνείου* και έθεσε τις βάσεις για την οργάνωση και ανάπτυξη του ιδρύματος.

Το πιο πλούσιο έργο από όλους τους υπόλοιπους ανήκει στον ***Ernst Ziller*** (***Ερνέστος Τσίλερ***). Υπολογίζεται ότι συνολικά σχεδίασε πάνω από 500 (πεντακόσια) κτίρια τόσο στην Αθήνα όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Δούλεψε στο αρχιτεκτονικό γραφείο του Θεόφιλου Χάνσεν στη Βιέννη. Το 1861 ταξίδεψε μαζί του στην Ελλάδα για να επιβλέπει κάποια από τα έργα που είχε σχεδιάσει ο Χάνσεν. Μετά την εκθρόνιση του Όθωνα επέστρεψε στη Βιέννη και το 1868 ξαναγύρισε στην Αθήνα για να εργαστεί ως ανεξάρτητος αρχιτέκτονας. Στο μεταξύ παντρεύτηκε μια Ελληνίδα, τη Σοφία Δούδου. Το πλήθος των έργων του οφείλεται στο γεγονός ότι έμεινε μόνιμα στην Ελλάδα, σε αντίθεση με άλλους αρχιτέκτονες οι οποίοι είτε έμειναν στην Αθήνα για κάποιο διάστημα μόνο είτε δεν έμειναν ποτέ στην Αθήνα [όπως ο Γκέρτνερ που έμενε μόνιμα στο Μόναχο και ταξίδεψε μόνο δύο φορές με σχετικά ολιγόχρονη παραμονή αποκλειστικά και μόνο για να αποπερατώσει το μοναδικό (αλλά μεγαλύτερο) κτίριο που ανέλαβε στην Αθήνα]. **Εντελώς ενδεικτικά** αναφέρω κάποια από τα έργα του:

- Προεδρικό Μέγαρο (όπου διαμένει, αν θέλει, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας)
- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
- Ιλίου Μέλαθρον (Ήταν το σπίτι του γνωστού αρχαιολόγου Ερρίκου Σλήμαν και σήμερα στεγάζει το Νομισματικό Μουσείο)
- Το ταφικό μνημείο του Ερρίκου Σλήμαν στο Α΄ Νεκροταφείο

- Εθνικό θέατρο
- Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στα Βίλια Αττικής

- Δημοτικό Θέατρο Πατρών «Απόλλων»

- Ι.Ν. Γρηγορίου Παλαμά (Μητρόπολη Θεσσαλονίκης)
- Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα (πρώην Γενικό Προξενείο της Ελλάδος), Θεσσαλονίκη
- Αρχαιολογικό μουσείο Μήλου

- Δημαρχείο Ερμούπολης Σύρου

- Ι.Ν. Παναγίας Φανερωμένης, Αίγιο

Εκτός από το πλούσιο έργο του *Τσίλερ* σε αριθμό κτισμάτων υψηλής αισθητικής, το όνομά του είναι συνδεδεμένο με πολλές καινοτομίες στον τομέα της δόμησης στη χώρα μας. Συγκεκριμένα:

- ✓ Έφερε πρώτος στην Ελλάδα τον τεχνητό εξαερισμό και την κεντρική θέρμανση στην Ελλάδα.
- ✓ Συνέβαλε κατά πολύ στη μεταμόρφωση της Αθήνας σε Ευρωπαϊκή πόλη. Αντικατέστησε τα παντζούρια με ρολά στα μαγαζιά της Αθήνας και κόσμησε τα κτίρια του με χυτοσίδηρα κιγκλιδώματα με σχέδια εμπνευσμένα από τη μυθολογία.
- ✓ Ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε σιδηρά υποστυλώματα στην οικοδομή.

Ελπίζω να σας ταξίδεψα ευχάριστα σε Αθήνα και Μόναχο!
Ελπίζω επίσης να διαπιστώσατε ότι αυτά που μας ενώνουν με τη Γερμανία είναι περισσότερα από τα δυσάρεστα που μας χωρίζουν!

Καλή συνέχεια στη σχολική χρονιά που μας απομένει!

